

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в докторска програма Български език (Съвременен български език – Стилистика) от професионално направление 2.1. Филология, област на висше образование 2. Хуманитарни науки

Докторант: Жанета Здравкова Андреева

Тема на дисертационния труд: „Когнитивните метафори като средство на езикова демагогия в българските политически речи“

Научен ръководител: проф. д-р Димитър Димитров Попов – Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

Автор на СТАНОВИЩЕТО: проф. д-р Велка Александрова Попова, Катедра по български език, Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

Общо описание на представените материали

Със заповед №РД-16-007/27.01.2023 г. на Ректора на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ съм определена за член на научното жури, а на първото заседание на научното жури – за автор на становище по осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Когнитивните метафори като средство на езикова демагогия в българските политически речи“ за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма Български език (Съвременен български език – Стилистика).

Представеният от Жанета Здравкова Андреева комплект с материали е в пълно съответствие с Чл. 26 от Правилника за развитие на академичния състав в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“. Той съдържа необходимите за процедурата документи. Докторантката е приложила 7 отпечатани публикации, които са свързани с проблемите, разисквани в дисертационния труд.

Кратки биографични данни за докторанта

Жанета Андреева завършва специалността Българска филология през 1991 г., а в периода 2018–2022 г. е докторантка в Катедрата по български език на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“. Нейната професионална реализация изцяло преминава в образователната сфера. От 1995 г. тя е учителка по български език и литература в СУ „Йоан Екзарх Български“, гр. Шумен, където понастоящем е главен учител; а от 2020 г. е преподавателка в Шуменския университет, където води семинарни занятия по фонетика, морфология, синтаксис и стилистика на съвременния български език. Трябва да се отбележи, че за кратко време Жанета Андреева успя се наложи като добър и отзивчив преподавател, като кооперативен и компетентен колега, което е естествен резултат от старанието, усилията и всеотдайността, които тя влага в подготовката, организацията и осъществяването на учебните занятия.

Същевременно с активното си участие в различни национални и университетски проекти тя се наложи и като активен изследовател, и като наставник на по-младите колеги. Показателно в това отношение е включването ѝ в 11 проекта и участието ѝ в 13 научни форума.

Филологическото образование и богатият педагогически опит са изградили у Жанета Андреева умения да работи прецизно и систематично с голямо количество информация, да предлага решения на възникнали проблеми, да бъде кооперативна, дисциплинирана и организирана, което е оптималната база за нейното убедително вписване в академичната гилдия. От 2020 г. тя е член на Съюза на учените в България.

Характеристика и оценка на дисертационния труд

Общото впечатление от труда на Жанета Андреева „Когнитивните метафори като средство за езиковата демагогия в българските политически речи“ е отлично. Разработена е актуална и интересна тема, като при това разумно е преценена сложността на свързаната с нея проблематика, което е наложило и разгръщането ѝ в парадигмата на интердисциплинарността. Като безспорни достойнства на разработката могат да се посочат задълбочеността на наблюденията и анализите, богатството на илюстративния материал, добрият стил на научното изложение.

Бих открила обаче като най-значим принос на докторантката създадения от нея първи в българската традиция електронен корпус на когнитивните метафори в българските политически речи, публикуван в уебсистемата LABMETA (<http://labmeta.fhn-shu.com/dictionaries.php>). Създаването на подобни продукти, предоставени на свободен достъп, определено са необходими и полезни за изследователите, но веднага трябва да отбележим, че те струват изключително много време, труд и енергия на създателите си. Жанета Андреева прие това предизвикателство и благодарение на много усилия успя да доведе до успешен край това начинание.

Предложеното изследване е посветено на речевата дейност на българските политици и участието им в политическия дискурс, като при това акцентът е поставен върху открояването на манипулативната роля на политическата личност. Обект на изследване са речи, интервюта, спонтанни изказвания, участия в телевизионни предавания, изявления в социалните мрежи и др. Предмет на научното изследване са когнитивните метафори, употребени от български политици. Като положителни качества на труда бих открила предложената от авторката адекватна методология за идентификация на тези единици, както и опита ѝ да се изяснят езиковите механизми, чрез които те въздействат демагогски

Текстът на дисертацията, разположен на 195 страници, е структуриран оптимално в увод, три глави, заключение, библиография, приложение.

Уводът дава обща представа за тематичния обхват на разглежданата проблематика, основната цел, конкретните задачи, авторските намерения, изследователския инструментариум, структурата на дисертационния труд.

Първа глава е посветена на теоретичната рамка на изследването. В нея са ясно открити спецификата, методологията и функционалните му характеристики. Обоснована е необходимостта от интердисциплинарен подход към изучавания езиков феномен, като в контекста на представените базисни постановки от областта на когнитивната лингвистика, политическата лингвистика и лингвистичната прагматика са изведени основните методи за изпълнението на поставената цел, а именно критическият дискурсивен анализ, корпусният метод, методите за идентификация на метафори. Главата е финализирана със специален параграф, в който езиковата демагогия се разглежда като процес, който съпътства линията на метафоричността в продуцирането и осмислянето на политическия комуникативен акт.

Във втора глава е описан електронният ресурс LABMETA, предназначен за изучаването на когнитивните метафори в българските политически речи. Неговите спецификации и обем са детайлно представени, но акцентът е поставен върху функционалните му възможности. В последния параграф на втора глава откриваме и демонстрация на практическата приложимост на този своеобразен интерактивен речник за изследването на когнитивните метафори в речта на българските политици.

Трета глава представя модел за таксономия на когнитивните метафори и типология на езиково-демагогската им същност. При това като емпиричната основа е използвана солидната база с данни на LABMETA. Определено смятам за постижение на докторантката изграждането на пилотен проект за таксономичен модел на когнитивните метафори в българските политически речи, в който е направен опит те да се открият като средства за езикова демагогия в българския политически дискурс.

Заклчението обобщава резултатите и изводите от основните глави, като откроява отчетливо приносите на предложеното изследване за бъдещите изследвания в областта на българската корпусна и политическа лингвистика.

Библиографията, обхващаща 163 заглавия на български, руски и английски език, показва солидната информираност на докторантката по темата.

Приложението предлага в табличен вид представителна извадка на метафорични примери, ексцерпирани от съвременни български политически речи. В него обаче е включена само една малка част от общия обем на корпуса LABMETA, съставен от 1200 реда с цитати от политическа реч.

Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Предложената разработка има приносен характер както в теоретичен, така и в практико-приложен план. Резултатите определено биха намерили своето място в конструирането на един бъдещ теоретичен модел на политическата картина на света, както и в осигуряването на солидна

интерактивна емпирична основа за бъдещи проучвания на метафорологията и на българския политически дискурс.

Преценка на публикациите по дисертационния труд

Предложени са 7 публикации по темата на дисертацията, като шест от тях са доклади от солидни научни форуми (две от които са международни конференции в чужбина), което е свидетелство за това, че частично резултатите от проучванията на Жанета Андреева са апробирани пред професионална аудитория. Статиите са публикувани в реферирани издания.

Автореферат

Авторефератът в обем от 48 стр. представя пълноценно и адекватно структурата и съдържанието на дисертационния труд, като при това се открояват ясно постигнатите в изследването резултати. Приносите са представени обективно. Положителни страни на текста са добрият научен стил, стегнатостта и аналитичността на изложението.

Бележки

Бих искала да обърна внимание на някои чисто формални несъвършенства, които по никакъв начин не поставят под съмнение отличните качества на труда. Те са свързани с необходимостта да се прецизира изказът, за да бъде облекчено възприемането на текста от читателя. Във връзка с това би било добре преди издаването на дисертационния труд като книга да се избегнат смесването на понятия от типа на *речева продуктивност* и *речева продукция*, нарушаването на логиката на мисълта при някои случаи на изброявания, както и при формулирането на определени твърдения.

Заклучение

Дисертационният труд „Когнитивните метафори като средство на езикова демагогия в българските политически речи“ съдържа резултати, които определено са приноси за съвременната българистика. В това изследване са инвестирани изключително много труд, усилия и постоянство от страна на докторантката, което само по себе си говори за висока степен на професионализъм.

Достоинствата на обсъждания текст, задълбочените теоретични познания на докторантката, способността ѝ за самостоятелно провеждане на научно изследване, за формулиране на ясни и непротиворечиви изводи ми дават основание убедено да препоръчам на уважаемото Научно жури да присъди на Жанета Здравкова Андреева образователната и научна степен „доктор“ на филологическите науки в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филологии, докторска програма Български език (Съвременен български език – Стилистика).

12.03.2023 г.

Автор на становището: 

/проф. Велка Попова/